

Domači Prijatelj

Mesečnik za odjemalce
Vydrove tovarne hranil, v Pragi VIII.

Letnik V.

Predplačati se ne more.

I. aprila 1908.

Aj, Vydrovi oblati.

Maslenci!

Naročiti — ne naročiti?

Gospodinjica — mamica: da! Ob nedeljah imaš izborni prigrizek, tudi pri drugih slavnostnih priložnostih. A konečno ne čakaj na priložnosti. Vsak jih ima rad, tudi tvoji otroci, še tateku dišijo. Poskusi, dobiš li korbice?

A daj pozor! Enako tečni so tudi Vydrovi oblati „desert-delicat“ kakor tudi izborni delikateski. Preglej zadaj cenik!

Vydrova tovarna hranil, Praga VIII.

Govor gospoda Kratkega z gospodom Dolгим.

„O, gospod Kratki, kako dolgo že nisem imel čast Vas videti. Vedno vesel, imate zopet nekaj novega?“

„Ferino, pravite prav. Sem gotova univerziteteta. Danes bodem nadaljeval, da napravim z Vas celega „Vydrovaka“.

„Prosim gospod Kratki, kaj pa je to za društvo te-le Vydrovci? Slišal sem nekaj zvonit, a ni mi še jasno.“

„To ni nikako društvo, to so le sami odjemalci Vydrovih izdelkov. Jeden duh in sloga. Gospod, to je velika rodbina. Veste li, da vsak dan zajuterkuje najmanj 1 milijon ljudi Vydrovo žitno kavo?“

„Le ne nabirajte gospod Kratki, Vi se šalite.“

„Sveta resnica. Ako greste kedaj v Prago, stopite tudi v „našo“ tovarno, trenotek pozorujte, in gotovo verjamete. Primerno vagon žita se vsak dan spremeni v „Vydrovko“. Le poglejte na poštni urad, kateri je urejen v sami tovarni, da se pošiljke razvažajo naravnost od tam na praške železnice. Gotovo verjamete. Gospod Dolgi, pojdite in zahtevajte tam tudi, da Vam pokažejo izdelovanje juhnih konzerv. O teh Vam hočem danes pripovedovati zanimivé reči. Veste li kaj to je?“

„Ne, do sedaj jih še nisem okusil, dasi se priznam, da me je pri pregledovanju cenika že nekolikrat vabilo, da bi naročil te le konzerve.“

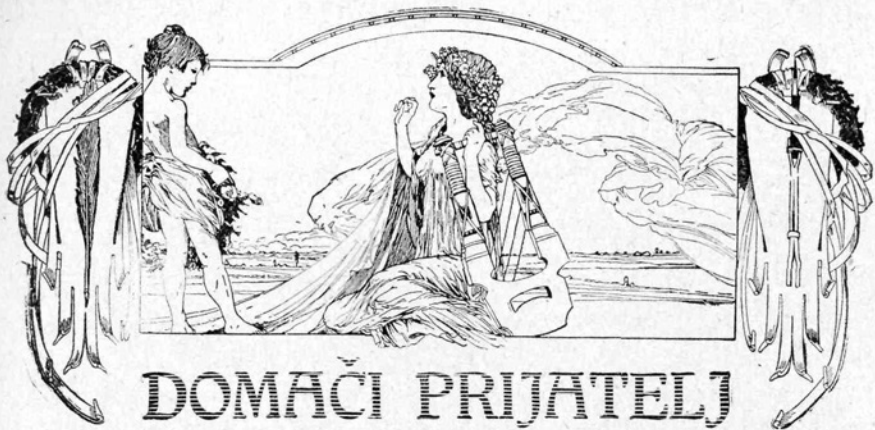
„Vidite, to imate od tega, da ste pri vabilu obstal. Morate poskusit! Vaša soproga to poskušnjo z radostjo učini, ker je razumna gospodinja, tudi razzna, kaj je dobro in koristno.“

„Resnično, to je razumno.“

„Toraj k reči. Sicer ne bi bili gotovi. Kaj je to konzerva sploh? Hrana, kakoršnakoli, katera se ima hraniti daljšo dobo, mora se kozervovati, pripraviti jo v tak stav, da se ne bi skazila. Sadje se zavre, naloži v sladkor, sadni sok se previrajo, gobe suše, zelenjave tudi, ribe se naložijo v olje, meso se suši, prekajuje, kaj ne? Jajčni beljaki se suše ter dovažajo k nam celo iz Indije, kjer se uporabljajo za to tudi jajca od divjih ptičev. Gotovo ste tudi že slišali o izdelovaju testenin. Vse to je predmet velike trgovine. Mleko se tudi suši. In tako dalje. Predstavite si, kako bi ladja, ki se toliko dni zdrži na širnem morju, prestala brez konzerv?“

„Prosim gospod Kratki, ne pozabite na Vydrove konzerve?“

„Potrpljenje, prijatelj sem že pri predmetu. Vydrove juhe so pripravljene tako, da jih lahko vsaki čas uporabite za gotovo

DOMAČI PRIJATELJ

LETNIK V.

PRAGI, 1. APRILA 1908.

STEV. 4.

IVAN LAH:

KOLEGA.

Vsakovrstno se pripeti človeku, ko popotuje po svetu, vsakovrstno za pouk in zabavo. Znane in neznane srečuje na svojih potih življenja, seznamuje se z novimi ljudmi in spoznava stare. Mnogokaj se zgodi, kar gre mimo, kakor vesel dogodek, ki se ga včasih človek spomni za kratek čas, in marsikaj ostane za vselej v spominu in polni dušo z neprijetno žalostjo in s težkim strahom.

Tako se mi je zgodilo onokrat, ko sem se zopet preselil.

Ko sem stopil v novo sobo, je sedel na stolu poleg mize lep visok mož, s polno črno brado, z lepo počesanimi lasmi, star kakih trideset let. Oblečen je bil v črno salonsko obleko, ki je bila videti še nova in vse na njem je kazalo zelo rednega, inteligentnega človeka, ki mu pripada mesto v najboljši družbi. In pred vsem, kar je bilo posebnega na njem, je bil njegov jasni obraz, prikupljiv in ljubeznjiv. Čela njegova postava je bila, kakor bi rekel: krasen mož, *comme ils faut* . . .

Pri vratih je stala gospodinja, postarna debeluhasta ženica, kakršnih sreča človek devet in devetdeset odstotkov, kadar išče novo stanovanje.

Vidno je bilo, da sta se ravnokar prepirala, predno sem prišel v sobo, „Dober dan, gospod kolega,“ je pozdravil on prijazno, ko sem vstopil. Gospodinja je zaklenila omaro, spravila je ključ v žep in rekla:

„Torej, kakor sem dejala, izročim vam vse takoj, ko plačate. Kakor vidite, ni stanovanje več vaše in prosim, da še danes uredite svojo zadevo, ker bom sicer primorana storih druge korake. Gospod, soba je prosta,“ je rekla proti meni, „in si lahko že danes uredite v nji po svoji volji.“ S tem se je obrnila in

šla. Gospod pri mizi je sedel mirno, kakor da se ne tikajo njega one besede, ki jih je bila govorila: Pogledal je za gospodinjo s prezirljivim nasmehom, naslonil se je na mizo in si igral z novimi rokavicami.

„Torej vi ste najeli to stanovanje, gospod kolega,“ je začel pogovor.

„Da, včeraj.“

„Vi študirate?“

„Da.“

„Ste filozof?“

„Da.“ Vsedel sem se njemu nasproti. „Za to vas nazivljam kolega.“ Vzel je iz žepa srebrno dozo in si zapalil cigareto.

„Izvolite, prosim,“ je rekel in mi ponudil cigarete.

„Prosim.“ Sedela sva si nasproti, pušila cigarete v dolgih močnih potezih, kajti težko je bilo začeti pogovor.

„Vam je menda povedala ženska, kdo da sem in zakaj se moram izseliti?“

„Ne, ni povedala.“

„No, to je vse eno. A lahko si mislite.“

„Nemislil si nič, ker nikdar ne obsojam ljudi. Je to vaša stvar.“

„Jmate popolnoma prav. Vidite, najbolj žalostno je za človeka, kadar njegova stvar postane stvar drugih. Mi imamo zato dobro besedo, ko pravimo: zadeva, ko se človek zadene ob ljudi. Kajti isti trenutek postane človek igrača ljudij, raznih zadev, razmer in drugih sil, ki ga uničijo. In zelo žalostno je biti junak take žalostne historije, kaj mislite?“

„Mislim, da zelo žalostno.“

„In kaj bi vi storili v takem položaju?“

„Skušal bi se rešiti.“

„Ampak kako, namreč, mislim, s smrtjo ali z življenjem?“

„Ni dvoma da z življenjem, kajti smrt ni rešitev, ampak konec.“

„Dobro, dobro. A kako bi se rešili?“

„Pred vsem bi se rešil častno, to se pravi z dobrim, kajti slabo se s slabim ne ozdravi in rana se z rano ne leči.“

„Razumem. Torej z dobrim pravite in z življenjem. Veste, da se navadno lečijo slabe stvari na svetu drugače. Slabo s slabim, mislim, toliko časa, da je konec, da se vse v sebi uniči. Kaj k temu pravite?“

„Pravim, da ni prav, ker smo tu zato, da smo, ne pa, da bi ne bili. Dobro je, kar drži in slabo, kar uničuje. Sem proti uničevanju in proti slabemu. Zato sem zato, da se človek reši z dobrimi silami, kakor sem rekel: častno in moško.“

„Nimate neumnih mislij, ampak neizkušen ste. Ne čudim se, ker ste še mlad. Niste slab človek, ker še verujete na dobro. Ali verujete tudij da je vse to mogoče v našem svetu vzdržati?“

„Verujem, zakaj bi ne? Dobro zmaguje in mora zmagovati. In kdor na tem trdno stoji, mora vzdržati v vsakih razmerah.“

„Trdno stoji, ste rekli. Da vsa ta filozofija je mogoča, dokler človek trdno stoji, dokler sam stoji, a ko se zazibljejo tla pod njim, gospod kolega. Ali ste že bili na morju?“

„Bil sem.“

„Vidite, tako je ta stvar. Kadar se tam zazibljejo tla, rešuje vsak sebe in ne vpraša, kako.“

„Če se ne motim, ste rabili napačno primero.“

„Rekel sem, da ste neizkušen, in to je vse. Dokler človek ni izkušen, stoji trdno, a potem, gospod kolega . . .“

„Potem mislim, da mora stati trdno . . .“

„Mora, mora, prvo vprašanje je, če more in drugo je, če sme. Veste, gospod kolega, da svet spreminja vrednosti življenja in ž njim tudi človek?“

„Vem, a dobro vedno zmaguje.“

„Reči moram vam tretjič, da ste neizkušen. Poslušajte in odgovorite: Ali je to dobro, kar zmaguje ali zmaguje to, kar je dobro?“

„Mislim, da velja poslednje.“

„Ampak vi ste rekli, da dobro vedno zmaguje, torej je dobro ono, kar zmaguje. In v svetu je vedno tako, kakor v vojski: vsak gre tja, kjer je gotova zmaga.“

„To bi ne smelo biti.“

„Prav, kot filozof lahko govorite: moralo bi biti tako, tako bi ne smelo biti. Toda ljudje malo premišljajo, kako bi moralo biti in kaj ne sme biti, ampak računajo samo s tem, kakor je. Zato tudi moja primera z morjem ni bila napačna.“

„Ampak to je napačno stališče.“

„Za filozofe gotovo, ampak za ljudi ne.“

„Tudi za ljudi, kajti s tem vedno zmaguje slabo nad dobrim in padamo čim dalje nižje.“

„O tem, dovolite, da dvomim. To, kar se vam zdaj zdi mogoče in pravo v življenju pogosto ni mogoče niti ni pravo.“

„O tem stavku, dovolite, da jaz dvomim.“

„Dobro, dobro, ako bom vas srečal čes deset let, morda ne boste več dvomili. Namreč: ako boste stali trdno — kar se pravi ločiti se od sveta — boste govorili istotako, a če pridete v življenje, bo vas učila izkušnja.“

„Mislim, da bi stal tudi v tem slučajni na svojem stališču.“

„Vi mislite svoje teoretično stališče. Prav. Na tem stojimo vsi, ampak . . .“

„ . . . ne izvajate to, in to je napačno.“

„Ste razsoden človek, gospod kolega in nečem vam motiti dobrega mnjenja o sebi niti omajati trdne vere v dobro. Oboje je dobro, da ima človek. Tudi ne rečem, da ni prav da to izvršuje. Drugo oprašanje je, v koliko more izvrševati vse to. Dovolite, ali ste bogat?“

„Ne.“

„Gospod kolega, povem vam, da je velika hiba v življenju ne biti bogat, in da svet to človeku zelo zameri.“

„Za to vendar nihče ne more.“

„More, ali ne more, po tem svet ne vpraša, on računa s tem, kakor je. Dovolite dalje moji indiskretnosti: ali ste zaljubljen?“

„Sem.“

„Gospod kolega, biti zaljubljen je velika hiba človeka v življenju, ki si jo pogosto sam sebi ne more odpustiti.“

„Zdi se mi . . .“

„Dovolite prosim sedaj še tretje in najbolj indiskretno vprašanje, ki se mi zdi skoraj nepotrebno, kajti iz prvih dveh odgovorov sledi tudi treji kot neizogibna posledica: imate dolgove?“

„Imam.“

Vidite dolg je velika hiba človeka v življenju, ki mu sam sebe nikdar ne odpusti.“

„A kaj hočete s tem dokazati?“

„Takoј vam dokažem. Začnem tu zadaj, kajti tu je konec filozofičnega teoretičnega stališča, in se začne praksa, življenje. Dolgovi so kakor povodenj: en čas človek gradi, drži, maši, odvrča od hiše proč, zapira vrata, toda nazadnje sila premaga, naenkrat plane voda v hišo od vseh strani in v tej povodnji utone gospodar, družina, hiša, preteklost in vse. So srečni ljudje, ki še o pravem času odvrnejo pritiskajočo povodenj od hiše, da teče mimo, a redki so.“

„Mislim, da to mora vsak.“

„Mora, gospod kolega, vsak, kdor more. A kdor ne more ta se rešuje potem tako, kakor se rešujejo ljudje na morju ali ob povodnji. Kajti s tem, z dolgom namreč, pride človek v dotiko z ljudmi in postane, kakor sem vam rekel: igrača razmer, zadev, ljudij . . . Skratka: trdnega stališča ni več in če bi stal na njem, pahnile bi ga doli iste sile: razmere, zadeve, ljudje . . . To govorim iz izkušnje, kajti pred desetimi letmi sem govoril, kakor vi. Bil sem mlad in sem imel vero v vse: v človeka, v življenje, v bodočnost. Imel sem samo dve napaki, ki jih imate k nesreči tudi vi: nisem bil bogat in zaljubljen sem bil. Iz obeh pa se je rodil dolg, kakor se rodi povsod. Rekel bi, da je to tako: kadar je zelo vroče solnce in zemlja zelo suha — sledi povodenj. Gospod kolega, ta stavek morda ne boste zopet kmalu slišali, zato si ga zapomnite; videli pa ga boste vsak dan neštokrat v življenju, kajti mnogo je nas, ki imamo iste hibe. In zdaj vam bo jasna moja povest. Ko sem bil to, kar ste danes vi, sem ljubil dekle, ki je bilo vredno ljubezni in življenja. Najjasnejša misel moje duše. Ako ljubite, ni vam treba govoriti o tem. Spremljala je mojo mladost in postala družica mojega življenja. Nastopil sem službo brez skušenj, kajti nisem bil bogat. Takrat se je začela žalostna historija. Moram reči, da se je začela sladko in srečno in da je ta začetek povsem

odgovarjal sanjam mojega mladega življenja. Živeli smo srečno, jaz ona in njena mati, dobra stara ženica. Darovala mi je dva dečka, dobra ljubeznjiva otroha . . .“

Tu je moj kolega nekoliko preстал. „In potem je ona zbolela. Med tem pa se je že pripravljala povodenj. Ne bogat in zaljubljen — rekel sem vam, da to da dolg. Gradil sem, mašil, držal. Zastonj. In prijatelj, kadar so jezi polni in je mlin v nevarnosti ni treba čakati človeka, ki bo prišel in bo pospešil nesrečo. Prišel bo sam, ne eden, sto jih bo prišlo. In povodenj se vlije. Takrat vidite, prijatelj kolega, ni več stališča. Skušnje nisem imel, dolgov mnogo — bil sem ob službo. Ona je umrla iz žalosti in ljubezni. „Zopet je prenehal za trenutek.

„In potem je tako: ako mašiš na eni strani vdari voda na drugi v hišo. In v naglici človek pogosto ne premisli, s čim maši. Takrat, kadar je sila, izginejo pojmi dobrega in slabega. Dečka je vzela stara mati, jaz sem odšel sem v veliko mesto. Pri vsakem delu se človek utruji in navadi se vsemu. Tako nisem več mašil, niti držal in lovil sem se samo za vse, kar sem dosegel, da sem rešil sebe. In počasi sem se navadil vsemu temu. Danes niti ne čutim, da sem junak žalostne historije. In tudi na častno rešitev danes ne pomišljam.“

„Častna rešitev je delo.“

„Gospod kolega, jaz sem delal, a utrudil sem se in sem se navadil: nedelati. In zdaj bi se mi zdelo že nekaj čudnega, ko bi me ne lovili vsi različni krojači, čevljarji, gospodinje in drugi razni dolžniki. Kakor da sem se privadil povodnji, kakor da bi mi bilo dolgočasno tam na suhem. Povedal sem vam to, kot vaš kolega, bolj v zabavo, kakor v pouk, kajti zabava je življenje, večna komedija, in naj je še tako žalostno. Kot razsoden človek lahko sodite, kot izkušen ne. Zamerim samo onim, ki niso niti razsodni, niti izkušeni in vidijo samo človeka povodnji pa ne.“ Vzel je zopet dozo s cigaretami in mi jo pomolil. Potem je prižgal obe cigateti zelo spretno, vстал je in nataknil rokavice.

„Kam greste, gospod kolega?“ sem ga vprašal.

„Čemu vprašate?“

„Ako bi vam bilo ljubo, jaz vam drage volje prepustim danes in še nekaj dni sobo v prenočišče, dokler ne najdete primerne službe.“

Nasmehnil se je veselo, in je puhnil velik oblak dima pod strop.

„Hvala lepa za prijaznost,“ je rekel, „ste dober človek, ampak jaz nisem imel nikdar one skromnosti, da bi sprejemal dobrote. Navajen sem dobro živeti.“

Stisnil mi je prijateljsko roko, posadil je cilinder na glavo in odšel. Sedel sem nekaj časa in premišljal povest tega človeka.

Kmalu so prišli ljudje s policije, odprli so omaro in našli v njej le mal črn korčeg. Odprli so in pregledali. V celem kov-

čegu ni bilo družega nego sama bele popisane pole z naslovi tožba, dolžno pismo in podobno. Odnegli so vse seboj, kajti oglasilo se je bilo v zadnjih dveh dneh toliko dolžnikov, da so vsi časopisi pisali o tem. Krojač, ki ga je bil srečal na promeni, ga je izročil policaju.

Isti dan proti večem, je prišla v mojo novo sobo stara ženica z dvema dečkoma. Bila sta to krasna ljubeznjiva otroka. Pripeljala se je za njim, ker je bila čitala v časopisih. Starka se je vsedla na stol in zajokovala. Dečka sta jo objemala vsak od ene strani.

„Tako smo se vsi ljubili,“ je ihtela. Tudi gospodinja, ki je stala zraven, je vzdihovala. Čemu po povodnji zvoniti? Vse eno je, kako se je končala ta žalostna historja. Cel večer sem se pogovarjal z dečkoma o tem, kaj sta videla na poti. Tudi babica se je potolažila, ni se bala budočnosti, niti dela ter je upala na nove lepše čase. Ampak glavna stvar je, da sem vam povedal poučno zgodbo.

FR. TRPIN:

PESMI TRPINA ZATIRALCEM.

I.

Odločeni po sklepu vsemogočnem
za delo smo, — jaz truditi se hočem!
Naj z žulji bo pokrita moja dlan,
naj bo obraz od znoja mi rosán!

Dolina solz je zemlja, — naj se jočem,
naj včasí v mukah in bolestih stočem!
Trpljenja križ prenašal bom udan,
v življenja borbi se boril srčan.

A, ko boli in muk preneha stiska,
srce osvoboženo naj zavriska,
v očeh življenja radost naj zabliska!

Po borbi svoboda, za trud plačilo,
po mukah silnih rádsti obilo,
življenja bodi mojéga vodilo!

II.

A vam, ki niste vajeni grenčice,
ki niste še okusili pelina,

v nevolji potemni oko in lice,
ko pesem čudno čujete trpina.

Vi ste pohlevni, blage ste ovčice,
upornik ali, besna je zverina,
kdor za človeške se bori pravice;
željan krvi je, vašega pogína!

Kdor tudi rad bi malo srkal meda,
rušitelj obstoječega je reda,
nevaren miru vašemu seveda!

Da bi še kdo užival, — misel strašna!
Pred njo trepeče duša vaša plašna,
ta duša vsa sebična, samopašna!

III.

Zakaj razburja pesem vas trpina,
svobóde glas, ki na uho grmí vam?
Kar vi uživáte, naj jaz uživam!
Saj zemlja tudi m o j a je lastnina!

Srce razžarja čustva mi toplina, —
naj zadušim jo, naj jo v srcu skrivam?
Naj jaz o sreče rajú sámó snivam?
Naj bo mi zemlja le solzá dolina?!

Ne, — srca plamen plane naj na dan,
kot ogenj, ki izbruhne ga vulkan,
in najsi vam je grozen in strašan!

In sreča naj ne bo mamljiv le sén,
in zemlja ne sámó raj izgubljen,
ne dol sámó s solzámi porošén!

IV.

Kaj trepetate, kaj ste vsi nemirni?! —
Saj ptič le poje bajni, lepoperni, *)
trpin pa sluša, — v domišljiji živi
o dneih svobóde sanja sén mamljivi.

Le dalje ukazujte zemlji širni,
le množici pripovedujte verni,

*) „Rajska ptica“, ki jo je poslušal zamaknjeni menih.

da niste zemskega trpljenja krivi,
osrečevalci vi nedosegljivi!

Le slásti zemske vse uživajte,
mehkó počivajte in snivajte,
a tudi m e n i sladki san pustíte!

O dneh naj sanjam dobe čudovíte!
Naj dušo napolnuje mi vsaj n a d a,
da Svóboda — kraljica kdaj zavlada!

FRAN VIPAVSKI.

RAZGLAS.

I.

Nervozno je vstal Jakob Pevec, župan občine Hrib, se parkrat pošteno pridužil po ne posebno lepi kranjski navadi in vrgel ob tla veliko, rumeno polo, ki jo je dotodaj krčevito stiskal z obema rokama.

„Kaj naj pomeni to pisanje?“

In znova se je zelo razjezil oče župan in hudo, so se mu napele žile na licu in vratu. Pa saj ni čudo! Zjutraj je že dobil od c. kr. glavarstva v Sadovem razglas, ki pa je bil pisan v tako nerazumljivem slogu, da je predsedel Jakob Pevec že cel dan pri razglasu, ne da bi vganil vsaj njegovo vsebino.

„Kaj naj to pomeni?“ vprašal se je še enkrat Pevec, pobral polo, nataknil si skrbno očala na nos in se zatopil v čitanje listine, na kateri je bilo zapisano:

(Št. 236501.) „Slavni občinski urad občine Hrib!

Glasom razglasa št. 213501 je bil, ne glede na to, da ni, z ozirom na permanentno blaginjo občno, običajno pri merodajnih, v stvarnih, brez količine, v absurdnih pojavih se nahajočih merodajnih faktorjih prišedši v konstitucionelno stanje, bilo naročeno od mnogih, pri plenarnih odsekih delujočih, da je pod št. 2680, § 333, lex 123 ex anno 1881 delujočih mnogo bistvenih, konkretnih izpovedb in ukazov, da je pesa, zlasti v hribovskem okraju vsled nenadnih, epidemiji enolikih napadov, ubiti zapovedalo, kar je po znanih, od c. kr. ministerstva za notr. zad. št. 11114532 ex anno 1716 določeno za steklo, in se za komunistične edikte napravi odgovoren, v varijacionalnem izkazu izkušen faktor. —

Če se ta ukaz ne izvrši tekom enega tedna, naloži se županu kazen, obstoječa iz zapora 1—14 dni.

Johannes Gescheidtmeier, m. p.,
k. k. Bezirkshauptmann.

In zopet je župan vstal, zažarelo je njegovo blede lice in jezno je vzkliknil: „Ha, in če tekom enega tedna ne izvršim tega ukaza, pridem na stara leta v zapor. Dosedaj sem bil pošten: vest mi ni nič očitala, še manj pa ljudje. Vse me je imelo rado: neomadeževana je bila moja čast. Sedaj pa pride nerazumljiv ukaz, ki me lahko spravi v zapor kakor cigana, vagabunda! — Pa za boga, kakšen jezik je to? Cigani govoré bolj razumljivo kot ta uradna gosposka. Uradnik, ki biva med Slovenci, občuj z nami slovenski! Saj nismo mi tu vsled uradnikov, temveč uradniki so tu vsled nas!“

Ta hip je nekdo potrkal na duri in v sobo je stopil sključen človek, na čegar velikem nosu čepela so velika očala.

„Dober večer, gospod učitelj! Kakor da bi vas poklical, ste mi prišli. Danes sem dobil od glavarstva to pisanje, pa ne vem, kaj naj pomeni. Vi pa, ki ste učenejši od mene, vbogega kmeta, bote že vedeli, pri čem da smo!“

Z učenim obrazom začel je učitelj brati in prebral je razglas dvakrat, trikrat. Končno se mu pa je oko zaiskrilo: „Ha, ha, se že razumemo! Konstitucija, t. j. ravno narobe kot v Rusiji! Tam imajo absolutistično vladó, pri nas pa imamo hvalabogu konstitucionelno . . . Spodaj pa nekaj imenuje peso. Pa vendar je ne bo od vas kupil. Saj ste letos pridelali le prešičjo, glavar pa ne redi svinj. Boljše razlage vam ne morem dati.“

„Ali je to kak ukaz? Hm, hm, kaj pa ukazuje glavar? Povejte natančneje, gospod učitelj, ki ste tako fino razložili to pisanje. Pojte, pojte, v ukazih bo kupoval glavar peso. Sicer je poln pustnih muh, toda tako daleč še menda ni z njim?“

„Toda . . . pasja vera! Sedaj pa še sam ne vem, kaj naj ta razglas pomeni? Sicer pa, oče Pevec, naredite najpravičnejše, če greste k sodniku. Razven mene je on tu edina inteligenca in povrhu uradna oseba. Kot tak bo tudi razumel uradni jezik. Saj je bil na cesarskem Dunaju celih osem let na visokih šolah. Sicer pa grem lahko z vami, če greste precej, imam namreč tudi jaz pri sodniku nek opravek.“

„Torej vendar . . . izpregovorili ste pametno besedo, gospod učitelj! Če pa hočeva dobiti sodnika še v pisarni, je najboljše, da greva takoj!“ Poiskal je oče župan svojo palico, grčavo in staro, nadel si suknjo in šel z učiteljem na prosto . . .

Mrzel veter jima je zapihal v obraz in zaskelal ju je nos in ušesa. V daljavi so se kopičili črni oblaki in prihajali so vedno bližje. Po cesti pa je vstajal vrtnec za vrtnicom — in listje, rumeno in suho, pesek in prah — vse je plesalo v divjem krogu visoko v zraku. Prah je zakril za trenutek vso bližino. Ko se je pa razkadil, vlegla se je polagoma siva in umazana megla na ravan.

Molčala sta župan in učitelj in brzo sta stopala po cesti. Tedaj pa je zazvonilo tik za županom. Prestrašen se je ta obrnil.

Kolesar pa je skočil iz kolesa in vesel vzkliknil: „Bog vas živi, oče župan! Kam pa tako hitro?“

„Ah, Bog jim daj dober večer . . . sicer je še dan, a kmalu bo nastal mrak . . . Še spoznal jih ne bi kmalu, gospod sodnik! Obleka spremeni človeka! No, pa ravno prav, da sem vas dobil tukaj. Eno pisanje sem danes dobil, ker ga ne razumem, bi pa vas prosil, če bi mi ga razložili!“

Župan je bil vsled odkritosrčne, kremenite značajnosti, ki ni bila s kitajskim zidom zaprta naprednim idejam, pri vseh priljubljen, takisto pri sodniku. In vsled tega je sodnik brzo preletel z očmi razglas in potolažil župana.

„Nič ne bo hudega, oče! V soboto pridete k meni po odgovor! Bog vas živi!“ Zasedel je brž kolo in se odpeljal.

Župan pa se je vstavil sredi ceste in dolgo zrl za kolesarjem. „To je človek po božji in človeški volji! Kako je rekel? „Bog vas živi . . . pa naprej me je pozdravil . . . Ta človek me bo gotovo rešil iz te sitne zagate. Če bi pa pred prejšnega sodnika stopil in mu rekel: „Razložite mi prosim to!“ bogme, da bi me oklofotal na cesti . . . Da, da, boljši, mlajši zarod je tu in zato tudi niso več daleč boljši časi . . .“

Vedno bolj se je zavijala ravan v meglo, župan pa je pomirjen korakal proti domu . . .

II.

Odbila je ednajsta ura dopoldan. V pisarni Pokrajnega glavarstva v Sadovem je vladala animirana zabava. Vsi uradniki in pisarji so bili zbrani okrog šaljivega praktikanta Rudofa Trošt-a, ki je zle njemu lastno dovtipnostjo zabaval svoje tovariše.

„Še kakšno povej,“ dejal je Troštu majhen, suhoten mladič z rudečo kravato, „sedaj je šele ednajst ura in glavar obišče pisarno ob $\frac{1}{2}$ 12 h.“

„No, naj pa bo. Samo eden mora pred vrata, da nas glavar ne preseneti! Ti, Pinkeles, idi! Sedaj pa k stvari. Govoril vam bom o dveh, ki sta jecljala. Nekoč je začel gospoda Borisa na cesti boleti trebuh. Slučaj nanese, da srcča svojega tovariša Ludvika. In med njima se nato razvije sledeč, duhovit pogovor:

Boris: „Ti pre-lju-lju-bi moj prija-jatelj. Ka-am na-naj grem? Bo-boli me trebu-buh.“

Ludvik: „Ve-veš kaj? Po ce-cesti i-idi do prvevega znamenja. Potem za-zavi na desno-no in od vodnja-jaka kre-reni na le-levo . . .“

Boris: „I-in po-potem . . .“

Ludvik: „Pri prvi hru-ruški na-naravnost in bo-boš čez pol u-ure na ci-cilju . . .“

Boris: „A-ali bo-boš kmalu „fertik“?“

Ludvik: „Se-m že-že . . . hva-va-la bobogu!“

Boris: „Ja-jaz tudi . . .“

Končal je Trošt in bušen smeh pričal je, da so razumeli poslušalci šaljivo povetico. V istem hipu pa je planil v sobo Pinkeles in naznanil prihod glavarjev. V trenutku so bili vsi uradniki in pisarji na svojih sedežih in ko je stopil v sobo glavar, častiljiva bradata oseba, donelo je po sobi soglasno škripanje raskavih peres. Še pri vratih začel je glavar vpiti:

„He, Pinkeles! Kake črke delate? Ne razločujete nič med n in u. Potem pa vobče: vaša pisava! Kurja! Kaj pa vi, Trošt? Molite od sebe noge kakor crknjen pes. Če bi šel mimo vas in ne gledal v tla kakor skesan grešnik, gotovo bi se spodtaknil ob vaših dolgih krakih in si razbil nos! — Ali je prišlo kako pismo?“

Molče je dal Trošt glavarju neko pismo v rujavi kuverti. Počasi je pretrgal Johannes Gescheidtmeier ovitek in začel brati sam záse. Hipoma je prebledel, toda le za hipec: golša, ki je dosedaj mirno počivala pod širokim njegovim ovratnikom, zadočila je hipoma velikansko širino in dolžino in glavar je bil takra, podoben jeznemu puranu. Premagan od notranje boleste jezet vsedel se je na bližnji stol in njegove tresoče se ustnice so zajčale: „Ah, ta blamaža! Moji razglasi romajo svečanim potom skozi roke sodnije nazaj, v koš . . .“

Toda . . . saj ni čudno! Kaj naj pomeni to besedičenje? Trošt! To ste vi pisali? Kaj ste hoteli povedati s tem razglasom?“

Molče je prebral Trošt pismo, toda niti z očesom ni trenil: „Hm, iz razglasa samega ne morem tega posneti! Takoj pogledam v seznamek aktov! Aha, št. 2,36501 . . . ta razglas zapoveduje pasji kontumac v vseh občinah hribovskega okraja . . .“

Prikazala se je glavarju na astnih pena in izbohnil je: „Ha, ha, in sedaj mi pokažite v razglasu besedo: pasji kontumac! Prokleta! Da vas le ni sram oddati tak „švefelj“ iz rok! tako ne govori nobeden trezen c. kr. uradnik, ampak le kak nadut žganjar. Kako naj še takega ignoranta rabim? Najbolje je, da vas disciplinarnim potom premestim v kake rovtarske kraje . . .“ Trošt pa je mirno in samozavestno dejal: „Toda . . . pardon, gospod glavar Gescheidtmeier! Rekel sem sicer, da sem jaz napisal ta razglas, na mojem zelniku pa le ni zrastel! Ta razglas sem namreč jaz prepisal iz nekega starega, v slogu stare Pythyje pisanega akta! Evo ga! In kot glavarjev namestnik je podpisan tu: Johannes Gescheidtmeier! Primerjajte prosim, gospod glavar!“

Vzel je Joh. Gescheidtmeier oba razglasa v roke: svojega starega in Troštovega. In prepričal se je kmalu, da je drugi le kopija prvega! Ostrmel je zato in nervozno so se mu začele vrteti oči. Kmalu pa je dobil nazaj prisotnost duha in dejal je: „No, majhno nesporazumljenje! Gospod Pinkeles! Vzemite polo papirja in pišite:

„Gospod Jakob Pevec, župan.

(Št. 236502)

S tem preklicujemo razglas št. 236501 in zaukazujemo, da

se uvede v vseh občinah, ki spadajo pod sadovski in hribovski polit. okraj, pasji kontumac za dobo treh mesecev.

Joh, Gescheidtmeier, m. p.

Sedaj pa, gospoda moja, še eno resno besedo. Upam, da imate vsi toliko diskretnosti v sebi, da ne boste vlačili te malenkostne zmotice v javnost. Uradna tajnost mora biti vsakemu uradniku sveta! Vi, gospod Trošt, ostanete še na dosedanjem mestu.

Sedaj pa pojdimo (glavar je te besede govoril s tresočim poudarkom) — gospoda moja — k „staremu mačku“ na kozarček ljutomerca. Danes plačam jaz zanj!“

Veselo so se vsi namuzali in šli za glavarjem . . .

DR. IVO SORLI:

GOSPOD KLJUKEC.

Čudno je to, kako vtisne poklic človeku neki posebni pečat, po katerem spoznaš peka, gostilničarja, čevljarja že na deset korakov, ali pa da vsaj vsklikneš, ko izveš, kaj je: „Saj res! Kar vidi se mu!“

Pek je navadno lepo okrogel, kar je plačilo že na tem svetu zato, da tegne človeštvu lepo okrogle hlebčke in žemlje. Mesarju se vidi, da ima opravka z lepo rejenimi voli, čevljarju pa da dobi že samo njih ustrojeno kožo. Kovač ima za svoj vegeterijanski posel tudi primerno vegeterijanski aspectus. In ali ne uganeš takoj, da imaš pred seboj krojača po tem, ker se izgublajo elegantni gospodje pred njim v stranske ulice in vojaškega dostojanstvenika po tem, ker mu salutirajo vojaki?

Toda tudi duševnih delavcev se slednjič prime. Poglej tega gospoda, ki hiti molče po ulici. Visok je in dober govornik. Odvetnik! Nam, kar nas je od slavnega notariata, — nalašč denem tudi svoj stan vmes, da drugi stanovi ne bodo žaljeni, kar se pri nas prokletu lahko zgodi, — kar nas je od notariata, pravim, se nam zopet vidi po lepo zaliti postavi, da pridemo tudi mi včasih v svojih ženitvanskih pismih v dotiko s to ljubo klavno živinico. „Še eno junico!“ pravi ženinov oče; nevestin oče se slednjič uda, in mi zapišemo. Potem recimo: profesor je tako profesorski, da se začudimo, če srečamo izjemo. Duhovnim gospodam se pozna, da so jim plače že povišali; ljudskim učilem, da jih njim šele bodo. In tako dalje.

Zdaj pa, dragi čitatelj, eno uganko: Slok, suh mož z naočniki pred bistrimi očmi, dolgo, tanko bradico in solnčnikom v roki: Kaj je to?

(Gospod Peter Kuček, učitelj v Suhi vasi.)

Bravo, čitatelj, in čast tvoji brihtnosti! Gospod Peter Kuček nikče drugi! Ali rečem ti, da bi se bil kmalu zmotil. Zakaj gospodu Petru Kukcu bi ne bilo treba biti suhemu. Še vedno samec, občinski tajnik in organist. — z vsemi temi stranskimi dohodki s svojo plačo vred je veljal med svojimi kolegi z ženo in otroci, z drugim organistom in občinskim tajnikom po pravici za pravega magnata.

In to je res tudi bil. Vedno praznično oblečen, na dobri hrani in vsaj z enim sodčkom rujnega vinca v kleti, — vsakdo bi ga lahko zavidal. A še bolj nego zato, za njegovo nebeško dobro voljo! Vedno noge na poskok in ples, vedno ustnice na smeh in žvižg! In kako je znal govoriti, zabavati! Kamor je prišel, se je vse trgalo zanj.

Samo, da je bilo včasih pa že preveč! „Vlekel“ je namreč ljudi le po vrsti, da ni bil že nihče več varen pred njim.

„Kuček, da Kuček, — Ključek, Ključek bi se morali pisati!“ mu je rekel stari gospod župnik, kadar je zopet kako napravil. „Ali res mislite, da je celo leto prvi april?“

„Žali bog da ne!“ je vzdihnil Kuček in pomislil na svojo plačo, ki mu je še vedno komaj komaj zadostovala.

Kake je počenjal? Recimo to dvoje njegovih historic, ki sta že na robu propada v pozabljenje in bi bili zdrknili morda že jutri ali pojutrišnjem dol, da ju nismo pograbili še v zadnjem hipu:

Pred leti je poslal v časnike vest, da je ustrelil domači gospod župan na Srednji gori nad Suho vasjo krasnega jelena = kopitarja. Začuden list je vest sprejel. Šele v trgu, kjer so Kukca poznali, so uganili, kdo je nadomestil jelenu parklje s kopiti.

Dalje to: Ko je bil postal občinski tajnik, se je vrnil zvečer v domačo gostilno in položil veliko zapečateno škatljo oprezno na peč. „Saj ni zakurjena?“ je vprašal in boječe potipal. „Kako bo zakurjena o svetem Ivanu?“ se je začudil gostilničar. „No, mislil sem samo, če bi bili slučajno pekli kruh. Za škatljo mi je.“ — „Kaj pa je notri, gospod, učitelj?“ je vprašal eden izmed gostov. Kuček se je počati ozrl, pogledal skozi okno in potem skrivnostno odgovoril: „Pravzaprav, van bi ne smel povedati; ampak ko smo sami, naj bo! uradno tajnost imam votri.“ „Kaj? uradno?“ „Uradno tajnost, da. Saj veste, da mora vsak uradnik priseči, predno nastopi službo, da bo čural takozvano uradno tajnost. No, in az sem celo tajnik, ne samo uradnik. Tako sem moral iti danes k gospodu glavarju na prisego. In ko sem prisegel, mi jo je dal domov, uradno tajnost. „Na vas se lahko zanašam.“ je rekel. „In da ne bo tu na poti, vam dovoljujem, da jo vzamete s seboj. Toda pazite: kakor hitro jo izdaste, vam smukne

iz škatlje; in če najdem ob vizitaciji, škatljo prazno, ste ob službo, je rekel.“ Dolgo so imeli potem ljudje opraviti s to uradno tajnostjo, dokler ni prišel enkrat Seljakov Cene iz trga in se glasno jezil pod učiteljevim oknom, da se je slišala vsaka beseda gor. „Za norca je vas imel vse skupaj, za norca, s svojo škatljo“, je pripovedoval Cene sosedom. „Povedal sem spodaj v trgu kako škatljo ima naš učitelj, pa so se mi tako zasmejali, da sem moral uteči!“ Kukec je hitro odprl okno in se je oglasil dol: „Prav vam stoji. Cene, prav! Ali vas nisem prosil, ne praviti okrog? Vidite, če ste bili molčali se vam ne bi bil nihče smejal, zdaj pa imate!“

Ljudje so se malo jezili, a ker ni bilo nobenemu škode, in ker je dobil samo Cene škač čez hrbet, so se kmalu samo smejali. Tako tudi drugim učiteljevim šalam, ki so se vrstile neprestano druga za drugo. Nazadnje, kaj je bilo hudega, če je mislil ubogi Jurčkov Franc dva dni, da zna nemško in da gre zdaj lahko po svetu. „Kdo te je naučil, Franc?“ „Učitelj! V pol ure me je naučil.“ „Pa kako?“ „Nič, — narobe se reče pa je! Namesto sol rečeš los, pa je!“

Samo gospod župnik je zmajeval glavo.

„Čujte, gospod učitelj, vi si boste s tem še resno škodovali, če si že niste. Pomislite, da vam kmalu že nihče in prav ničesar več ne bo verjel. Brzdajte se vendar malo, vsaj včasih. Saj veste, da vam le dobro želim.“

Kukec se je popraskal skesano za ušeci.

„Eh, saj vem sam, da si bom škodoval. Ampak, ko ne morem nič za to! Hočem že izreči pametno besedo, pa se mi obrne na neumno.“

„Ah kaj! Mož se mora imeti pa vendar toliko v oblasti, da ve kaj govori. Veste kaj, gospod učitelj, narediva pa tako: če se ne zlažete skozi celo to leto niti enkrat, vam naročim sodček najboljšega rizlinga, če ne zdržite stave, pa vi meni. Velja?“

Kukec je za hip pomislil in potem udaril. Ni vrag, da bi nepregnal te neumne svoje navade!

„Ne gre se namreč samo zaraditega, ker ni prav, ampak še nekaj drugega je, da bo vam le na korist, če se spreobrnete,“ je rekel župnik skrivnostno. „Ali mi obljubite, da ostane med nama?“

„Častno besedo!“

„Potem čujte: Saj veste sami, kaka prijatelja sva z vašim nadzornikom . . . In ali res niste prišli na to, zakaj niste dobili zadnjič nadučiteljevega mesta v trgu?“

„Ker je bil Stepič starejši.“

„Pa tudi že prestar! In niti polovica tako kvalificiran kakor vi. Samo en pomislek je bil proti vam: gospod nadzornik se je bal, da se napravite spodaj s temi svojimi neumnostmi pologoma nemogočega. Ti purgarji so tako neumno zamerni, da bi bile

vsak dan pritožbe, je rekel. Glejte torej, — Stepič odleti že prihodnje leto, in če — — —“

Kukec se je prijel za glavo. Kdo bi bil mislil! Pa imajo nazadnje res skoraj prav.

„Škoda, da me niste že prej opozorili!“ je rekel zamišljeno.

Še vedno dovolj zgodaj! Po pravici povedano, vas jako nerad izgubim; toda, ko vem, da je vam na tem, sem vam vseeno zaupal.“

Pravzaprav Kukcu ni bilo samo na tem, da pride v trg, še več ga je mikalo, ker je bila Kraljčeva gospodična kakor nalašč zanj. Denar ima, ravno prava leta, rada ga tudi vidi . . . Ali da bi prišla zaradi njega v to gnezdo vseeno ni mogel pričakovati, posebno odkar je podedovala tako lepo hišo v trgu . . . Če bi se mu pa posrečilo, da bi bil nadučitelj spodaj — — —

In še bolj ta misel, nego oni sodček najboljšega, ga je podporalo, da je lahko držal svojo obljubo. Včasih mu je pač nevede kdaj še kaj ušlo, toda preklical je takoj in popravil. Tako se je sčasoma celo res odvadil. Če bi mi bilo treba znova pričeti, bi bil skoraj v zadregi!“ si je laskal včasih.

Šolo je imel sedaj še v lepšem redu, in zato krasne vspehe. Kar težko je pričakoval nadzornika, da se izkaže.

Gospod župnik ga je zdaj večkrat celo pokaral, da se le preveč žene. Veselo se je zasmel skozi okno, če je bil Kukec včasih že malo pozen in je hitel skoraj v teku mimo župnišča proti šoli.

„Oprostite, gospod župnik, ampak veliki kazalec pokoncu učitelj pa že v razredu, — to je právo!“ se je zasmel Kukec in tekal dalje.

Oni dan pa je bil kazalec že za eno minuto naprej, ko ga je ugledal župnik, na oknu sloneč in svojo dolgo pipo kadeč, kako jo maha skoraj v skokih dol proti njemu.

„Gori, gori!“ se je zasmel župnik. „Kaj še ne veste, da v Norimbergu nikogar ne obešijo, dokler ga nimajo, gospod učitelj?“

„Ampak tu, v naši mili domovini nas obesijo, tudi če nas nimajo, gospod župnik. Na svidenje! — oprostite!“ je rekel Kukec in pokazal na zvonik.

„Ej pa ne radi dveh minut! Čujte no, gospod učitelj, — če počakate še pet minut vas odvežem vaše zaobljube in vam dovolim, da se po dolgem času lahko zopet enkrat zlažete.“

Kukec se je bliskoma ustavil. Gospod župnik! Koliko časa velja še odveza? Ves dan? je vprašal hlastno.

„Oho! Ta bi bila lepa! Samo teh pet minut, nič več. Alo — dajte!“

Kukec se je popraskal po svoji navadi zadaj za glavo.

„Vraga! Pa ravno zdaj, ko veste, da je nadzornik tukaj! To ste res zlobni, gospod župnik. Odloživa rajše do putri! Dobro delo storite, ker me res vse srbi, da bi povedal eno . . .“

„Kaj je gospod nadzornik tu?“ je vprašal župnik zelo presenečen.

A zdaj je bilo presenečenje na učiteljevi strani.

„Kaj ga ni bilo še pri vas? O, ti kanacija ti! Potem je šel pa naravnost pred šolo. Še dobro, da me je prišel Pologarjev fant poklicat; zaspal sem bil namreč. Tu imam zdaj uničeno delo celega leta!“

In hotel je divje dalje. Ali župnik ga je poklical že izza vogla še enkrat nazaj.

„Ne bo hudega ne!“ se je zasmeljal Kukečvi preplašenosti . . . Pozdravite ga v mojem imenu in recite mu, da ga vabim opoldne na purana.“

Na to se je sklonil še bolj ven in je dostavil potihó: „Povabil bi tudi vas, ampak — saj razumete . . . Govorila bova seveda o vas in — — —“

„Razumem, razumem! In se vam toplo priporočam!“ se je nasmehnil Kukec in zdaj pa res zdirjal dalje.

Gospod župnik je potegnil najprej svojo pipo v sobo in odšel potem ven v kuhinjo, kjer je naročil kuharici, naj porabi teletino za jutri že danes; dalje naj zakolje purana, ker ga je gospod nadzornik zadnjič nad vse pohvalil; in jabolčno potico naj pripravi, ker ne zna take baje nobena druga. Na to je stopil še dol v klet ter prinesel dvoje starih steklenic gor.

„Upam, da ne bo dopoldne nobenega in da odpravim vse uradne stvari z brevirjem vred,“ je zamrmral ter hitel zopet v izbo, veseleč se že prijetnega popoldneva v prijateljevi družbi.

Ko je odzvonilo poldne, je stopil pred hišo in gledal za vogel, kdaj prideta.

Najprej so se vsudi otroci ven in glasno pozdravljali. Župnik jih je hotel že vprašati, kako so odgovarjali, ko je ugledal učitelja koncem ulice.

„Kje je pa gospod nadzornik?“ je zaklical že od daleč, čudeč se, da ne prihajata skupaj.

Kukec je molčal in se bližal prokleta počasi.

„No! In gospod nadzornik. Kje je?“ že ponovil župnik, ko je že prilezel oni slednjič do njega.

„Gospod nadzornik?“

„Nadzornik, da! Kaj ongavite?“

„Pa kak nadzornik?“

„Kak nadzornik? Ampak oprostite, ali niste rekli davi, vi sami — — —?“

„Aha, jaz! Ampak jaz sem se zlagal, še ne zamerite.“

„Zlagal? — — — Vi — — —“

„Kakor ste ukazali gospod župnik. Oziroma dovolili. Pet minut odveze — — — več ni bilo mogoče v tako kratkem času.“

Gospod župnik strmi, strmi, z odprtimi očmi in odprtimi ustmi. Toda potem se naenkrat glasno in iz vsega srca zasmeye in ne more, ne more nehati?

Kukec stoji mirno in resno pred njim.

Ali naenkrat se gospodu župniku smeh ustavi in obraz se mu skoraj stemni.

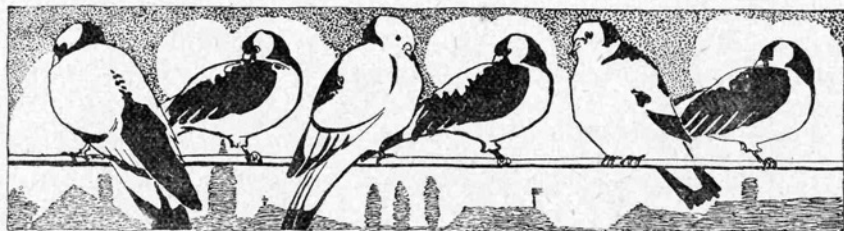
„Vse prav, prijatelj, toda to je vseeno preveč . . . tako kosilo!“ — —

„Kar se tiče tega gospod župnik, bi rekel, da se moja stara Mica nebo prav nič jezila, če bi morala snesti — enkrat moje kosilo mesto mene . . . In če ste v skrbeh, gospod župnik, kaj bi z vašim, bi rekel dalje, da sem ga, da sem purana tako-rekoč . . . jaz . . . naročil.“

Zdaj ni bilo treba nobene besede več. Gospodu župniku se je stresalo vse telo in daleč tja se je slišal njegov neukrotljiv smeh. Pri tem pa je potiskal učitelja pred seboj skozi vrata in ponavljal neprestano:

„O Kljukec, Kljukec, Kljukec!“

Naslednje leto je prišel Kukec v trg; in vsak mesec vsja enkrat se je revanširal gospodu župniku za purana.

B. L.

MOJA SVAKINJA KRISTA.

Sedaj v teh dolgih zimskih večerih, ko sediva z možem vsak pri svoji knjigi, ali pa jaz kaj pletem, šivam ali kaj družega delam, spominjam se posebno dostikrat, kako lepo je bilo letos poleti, ko je bila pri nas na počitnicah moja svakinja Krista.

Vidim jo še dobro, kako je stala med vrati — „tako tukaj sem“ — in solnčni žarki, ki so svetili skozi okno, obsevali so jo, da so se besketali njeni rudečkasto zlati lasje. Bilo je ravno v soboto in moj mož je imel šolo, jaz sama pa nisem bila prav zdrava, tako smo ji poslali le služkinjo proti. Od železniške postaje do nas je uro hoda, a voznja cesta je slaba, in boljše je iti peš skozi zeleni gozd. Krista sama je pisala, da ji prav nič ne napravi eno uro hoda. In tako je prišla res vsa sveža in lepa tisto soboto popoldne ob štirih in vesela sva jo pozdravila. Sedeli smo potem in pripovedala nam je to in ono, in izpraševala sva midva vse vprek. Kaj delajo stariši? Kako je kaj v Mariboru? itd. Čudili smo se vsi, ko se je stemnilo in je bilo treba prižgati luč, kako hitro so potekle ure.

Tri mesece je ostala Krista pri nas, in lepo smo se razumeli ter prijetno živeli. Navadno je pri nas zelo tiho, ker nimava nič otrok, a tedaj je le kar donelo od smeha po hiši. Po kosilu sva sedeli navadno s Kristo na vrtu in pripovedovala mi je iz svojih otročjih let. Oče je bil nadučitelj in otrok je bilo dosti. Neizmerno dober in vesten učitelj je bil oče in šola mu je bila vse. Potrpjenja je imel neznansko veliko z otroci, tujimi in svojimi — In treba mu ga je bilo, ker Krista je bila pravi mali falotek. Plezala je po drevju, kakor kak fant, skakala čez jarke, nagajala sestram in če ne drugače se tudi malo stepla z brati ali pa že katerem koli. A sedaj je Krista resna, postave je velike in močne a lepo rase in človek si težko predstavlja to impozantno žensko, kot malega, gibčnega škrateljčka.

„Eine Juno, eine Juno — je stokal moj nekdanji nadučitelj kadar je govoril o njej. Poznal jo je, bila sta si dobra z njenim očetom.

Prileten je že bil, precej prileten ta moj nadučitelj, in ne ravno lep, zraven tudi že dvakraten vdovec, pa vedno ga je še mikal zakonski stan. A dopadle se mu niso pametne, priletne ženske, kot bi se bilo to spodobilo zanj, gledal je le rad za mladimi. Krista mu menda ni malo ngajala, ker kadar je prišel pogovor na njo, vedno je začel: „eine Juno, eine Juno“ — in cmokal je z jezikom, pa zaljubljeno vil oči.

A Krista je res, kakor je pravil stari zaljubljenec — „eine Juno“ — Tudi meni je že zmerom imponirala s svojo velikostjo in impozantnostjo — pa drugim tudi.

Spominjam se še dobro kako smo šle nekoč v Mariboru v neko prodajalno. Jaz sem bila komaj par dni poročena, a imenitna in spoštljiva sem se zdela sama sebi kot „gospa“. Silno pa me je jezilo, da ni tega spoznal takoj vsak človek. Prišle smo torej s Kristo v prodajalno, zahtevale to in ono in takoj je položil nesrečni komi vse pred Kristo „milostivo“, mene pa je zaljubljeno gledal. Pa sem jaz kritiziralo blago in hitro je odgovarjal: „oprostite, gospica, a to je res fino“ —

Jaz in gospica! Pogledala sem ga neznansko ponosno, pa vse ni nič izdalo. Krista je bila gospa in jaz gospodična. Pomagalo je edino to, če sem slekla rokavico, pa sem prav mogočno sukala poročni prstan. In letos se mi je godilo še prav tako. A sam Bog ve kako je to, jezilo me ni več, obratno celo, prav dobro se mi je zdelo in — — obdržala sem rokavice na rokah.

Sedeli sva torej s Kristo navadno po kosilu na vrtu, tako do treh. Zatem sem šla jaz v hišo pogledat po južini. Krista pa je v vrtu pogrnila mizo z belim prtičem, natrgala nekaj svežih rož, jih dala v vazo, pa postavila sredi mize. Ko je prišel moj mož, je bilo že vse pripravljeno. Po južini smo šli navadno na sprehod. Krista namreč silno rada hodi — mój mož tudi, jaz pa sem bolj lenih ena. Do gozda sem šla ž njima, a tam sem razpela med dve smreki mrežo in legla vanjo.

„Srečno hođ'ta, pa se vrnita še danes!“

In šla sta. Urno sta stopala, dve lepi, veliki postavi, in kmalu zginila med visokimi smrekami.

Odprla sem knjigo, da bi brala — pa ni se dalo. —

Šumelo je v gozdu tako skrivnostno, tajinstveni mrak je vladal v njem — Skozi vejevje se je svetlikalo modro nebo in objemal me je opojni vonj smrečevja — polagoma pa mi je legla na ude mehka, sladka lenoba —

Zaprta sem knjigo, pa sanjala. Sanjala sam Bog ve kaj vse.

„Nu u — šaa — Nuu — šaa“ dolgo nisem vedela se mi sanja ali je resnica. Skočim z mreže, gledam okrog, gor, dol — nikjer nikogar. Malo tesno mi je že postajalo krog srca. In zopet se je razlegal zamolklo, dolgo zategli — Nuu — šaa.

Pa stopim par metrov dalje — odprl se je tam malce gozd in Velunja, ki prihaja s hriba hiti mimo — Vidi se od tam tudi vrh hriba. In tam gori sta stala moj Henri in Krista — dve mali pičici. Strmo se vidi od Velunje gori in menjavajo se sive skale z zeleno travo. — Videlo se je še nekaj pičic pa so se urno premikale, par koz od kočlarja ki je stanoval ob Velunji.

Kmalu zatem sta prišla in vrnili smo se domov. Prinesla sta mi vsak šopek rož.

Pa pravi nekoč Krista: „Veš kaj, Nuša v L. . . . bi šla jaz kaj rada enkrat!“

Midva z možem greva le vsake svete čase enkrat kam, no Kristi na ljubo smo pa odrinili nek četrtek dopoldan v L. — Mal ličen trg je tam, na prijaznem holmcu in z lepim razgledom — A od nas je precej daleč tja, dve dobri uri hoda — in pošteno vroč je bil tisti četrtek, ko smo se bili mi napotili tja. Moj mož se je strašno potil, vedno si je brisal pot s čela. Krista pa je stokala: „je še daleč? Bog se usmili — pečeni pridemo tja.“ No pa naposled smo le dospeli v L. in šli naravnost v gostilno. Prej pa sem še jaz moj poročni prstan nateknila Kristi na prst. Težko sva ga porinili gor, silno težko, in ležal je kakor med blazinami. Vsak je nazival Kristo „gospa“ — me pa smo se dregali in silno dobro se nama je zdelo, samo moj mož naju je gledal grdo. Popoludne smo posetili gospoda nadučitelja — in si ogledali trg. Menili smo že odriniti proti domu, pa nas sreča g. kaplan.

„Domu? kaj še! Bog varuj!“

Sedeli smo zopet v gostilni in bili zelo dobre volje. Ko sem se jaz domislila, da bi bilo skoro čas, da odrinemo, in pogledala skozi okno — je bilo zunaj popolnoma temno. Moj mož in Krista sta hotela iti v temni noči domov, jaz pa ne, za nič ne. Tako smo prenočili v L. — Moj mož je dobil malo kamrico, me s Kristo še precej čedno sobico. Čudno tesno mi je bilo pri srcu, ko s mo stopali ob 11 uri po noči, po ozkih, strmih stopnicah. Gostilna kjer smo prenočili je bila namreč mežnarija, in mežnar krčmar, in poznalo se je stenam da je krčmar mežnar, ker vi-

selo je na njih vse polno zastarelih svetih podob. Na malem hodniku je stala celo soha Matere Božje. Videti je bilo, kot bi se kolikor mogoče stiskala v kot.

Modri plašč je imela ogrnjen črez nekdam belo, sedaj od prahu sivo oblako, ki je padala na bosih nogi. Nad glavo je imela venec zvezd, ki pa jih je manjkalo precejšnje število. Roki je imela razprostrti, ena pa ji je bila odlomljena prav pod komolcem. Prav tik nje sem morala iti, in zdelo se mi je, da me gledajo začudeno njene oči. Poslovila sva se z možem in stopile s Kristo v sobico. Samo ena postelja je bila notri pa miza, omara in štirje stoli. Trije so bili razpostavljeni okrog štirioglate mize, četrti pa je stal v kotu, in na njem skleda polna sveže vode, poleg pa je ležal bel, lepo pregrnjen brisač.

„Kaj pa bo zdaj?“ pravim, pa pokažem na postelj — „samo ena je.“

„I, kaj, vkup bova spale, pa je.“

Postavila je Krista svečo na mizo, jaz pa sem zaklepala duri.

„Veš kaj?“ pravi potem tiho, „mene je pa strah“ —

„Mene skoro tudi“ šepnem jaz.

In zgrabili sva obe hkrati po sveči, pa posvetili pod postelj, mizo, omaro, za peč, ja celo v peč notri, pa nič ni bilo sumljivega najti.

Hitro sva se slekli, pa zlezli pod odejo, čudno pisano in šekasto. Rjuhe pa se bile menda popolnoma nove in še neoprane, ker trde so bile in mrzle.

„Uš“ — pravi Krista, pa se pogrne prav do nosu „ne vem če bom spala.“

Govorile sva še malo, pa kmalu je utihnila Krista in na njenem enakomernem dihanju sem spoznala, da spi. A jaz nisem mogla zaspiti, kakor sem tudi stiskala trepalnici. Mislila sem na dom, pa na golobe, piške in zajce, ki jim je dekla gotovo pozabila dat hrane, na moža, ki ima morda prav tako trde, mrzle rjuhe, pa na mater Božjo z odbito roko in prijaznimi očmi.

A naposled sem zaspala tudi jaz. Ko sem se zbudila, — je zvonilo.

„Sedem bo.“

Ko sva prišle s Kristo v gostilno sedel je moj mož za mizo. — Zajutrkali smo, pa se odpravili domu.

Napravili smo za tem še nekaj izletov, a pravila je Krista, da se ji je še najbolj dopadel mali trgec L — naposled pa da je le še najlepše doma.

Ker sva bila tudi midva z možem te zadnje misli ostali smo skoro zmerom doma.

Pridno mi je pomagala Krista pri kuhanju, in gospodinjstvu, in mislila sem si včasih, dobra gospodinja bo. Prijela je za vsako delo, in znano ji je vsako delo, najbolj priprosto in najfinejše. Vsako jutro je vstala že ob šestih, točno ob šestih, in to mi je imponiralo strašno, ker sama zjutraj kaj rada poležim. Ko sem

prišla ob osmih iz spalnice je bil že zajuterk pripravljen na mizi, za katero sta sedela Krista in Henri, in sveže rože so bile v vazi svetile so se še rosne kapljice na njih, natrgala jih je bila že Krista na prvem sprehodu v vrtu.

Lepo in dobro se bo godilo možu, ki jo dobi enkrat, sem si mislila dostikrat. Kajti tudi srce njeno je dobro in čisto. In kakor mi je nekoč povedala, ne bo trajalo več dolgo, da si utrga pameten človek to lepo rožo. Prinesel je pot pošto in časih tudi pismo za Kristo, ki sem takoj vedela od koga je, če sem ji pogledala v zarudeli obraz. In pravila mi je v toplih, jasnih večerih, kako neizmerno ga ljubi, kako dober, blag in značajej je njen Ivan, kako lepo mu bo napravila življenje, ko se poročita, da bo mislil da je v raji. Naučila se je kuhati posebno dobro in imenitno kar je rad njen ljubi, in vse njene obleke so sinje barve, ker je ljubi on.

Mehko mi je bilo pri srcu, ko sem jo čula tako govoriti in sem si mislila in si mislim tudi sedaj: „Bog ti daj srečo, Krista, in uresniči tvoje sanje!“

ZOFKA KVEDER-JELOVŠEK:

POMLAD.

HRIBOVSKI STAREC.

Pomlad je prišla, jug je zarožljajal na okna in gozdovi so zašumeli v tisočglasnem mogočnem spevu, ki je noč in dan zmagoslaven in silen odmeval čez vasi. Kakor ponosna in slavna pesem je bil ta šum in vsa srca so se zganila v čudnem mladem hrepenenju.

Stari Matija, najstarejši starec v hribih se je vzdignil iz klopi pri peči, kjer je prežedel celo zimo, oblekel se je praznično, snaha mu je dala palico in on je šel s počasnimi tresočimi koraki ven za vas na vrh, odkoder se je videlo prelepo na vse strani. Topli jug se je gnal mimo njegove stare glave in vzdigal njegove bele lase. Razpel si je kožuh na prsih in veter se je stisnil k njemu, kakor mlado, poredno otročce. Prav na živem je čutil topli in nežni dih vetra in v starih žilah se je prebudila lena zastala kri v h'trejši tok. Že skoro sto let je bil Matija star

in še vedno je šel vsako pomlad ven za vas na vrh, da pozdravi južni veter in da sliši gozdove v mogočnem spomladnem bučanju. Kakor dar z nebes, kakor nov čudovit čudež mu je bilo to, da je znova in znova pričujoč temu veličastnemu vstajenju narave.

Poznala sem ga dobro. Ves slavnosten je bil, obrit in v najlepšo obleko oblečen, kadar je šel ob jugovini pozdravljat spomlad.

„Poslušaj, kako pojo gozdovi,“ je dejal, „kako trepeta zrak od nešteti glasov. Ti si mlada, gospodična, ti si mlada kri. Poslušaj, poslušaj! Kar drugačen sem, prerojen sem. Kako lepo je to, poslušaj! . . . Zdaj si še mlada, ne čutiš tega, kakor jaz, vedno si mlada, celo leto. Ali če boš tako stara, kakor sem jaz, boš to drugače čutila, kadar zušume gozdovi pomladi. Poslušaj! Vsi hribje pojo, cel svet šumi, do nebes se sliši.“

Starec je snel svojo debelo polhovko raz glave, da so beli lasje frfotali v zraku in prekrizal se je:

„O, ti Gospod Vsegamogočni, naj tudi moj glas do tebe pride. Kakor hribje in gozdovi, vode in vetrovi in vse kar si vstvaril, tako tudi jaz pojem — hozijana!“

Veter je vzel njegov stari trepetajoči glas in raznesel ga je po hribih in dolinah na vse strani in vzdignil ga je do toplega, modrega spomladanskega neba, ki je kakor jasno otroško oko sijalo skozi leteče oblake doli na ganjenega starca.

CVETJE.

Slučajno sta se srečala na oni zeleni trati, obkroženi z gostim leševjem nad parkom, odkoder gre pogled daleč na vse strani v prelepo okolico.

Pomladanski zrak je bil duhteč, poln klitja, poln ptičjega peva in sladke omamljenosti. Dve steze so se križale sredi trate in na prekrižju sta obstala eden pred drugim. Zamišljena sta bila in žalostna.

On se je bil pred tremi meseci zastrupil. Obupal je nad življenjem, razočaral ga je poklic, ljubezen ga je razočarala in vsi njegovi ideali so ga razočarali. Ž dvajsetimi leti je imel polno ponosnih ciljev, srce je verjelo v nje in v lastno moč a zdaj z tridesetimi je spoznal, da so dvajsetletni cilji lepe nedosegljive sanje, prelestna fata morgana, ki jo nikdar, nikdar ne dobiti.

Zastrupil se je, ali rešili so ga. Mati in dva mlajša brata so ga negovali z neopisno nežnostjo. Zlovoljen je bil, da so ga rešili, nehvaležen. Ali ta skrb materina in bratov je omehčala njegovo srce in globoko milina ga je prevzela, ko je videl njihov strah in njihovo ljubezen. Ozdravel je počasi in na obrazu so se mu še zdaj poznali sledovi prestave nevarnosti. Ni rad živel ali zdaj je živel, ker je mati in ker sta brata tako želala.

Žalosten, zelo žalosten se je sprehajal po cvetni pomladi, tako nežni lepi, kakor sladke sanje hrepenečih ur. Kakor mrtve se je zdel samemu sebi med tem brstečim življenjem in srce se mu je stiskalo v grenki žalosti.

Sel je čez trato na drugo stran, oči vprte v tla. Ali glej na prekrižju je stopila predenj Alma Lijanska, ki jo je nekdaj poznal in s katero se je smejal v veseli, bučni družbi.

Pred tremi leti, da, pred tremi leti še sta bila oba vesela, brezskrbna in življenja polna.

Zdaj je bila tudi ona žalostna. Bila je operna pevka in izgubila je glas.

Prva mamljiva slava se je vžgala okoli nje, po umetniškem svetu je završalo njeno ime in — konec! Par kratkih let je bil njen biserni, čisti in mogočni glas, kakor zlata krona vrh njenih temnih las nad visokim belim čelom. Klanjali so se ji, kakor princezi iz pravljic, neštivilna srca so jo ljubila in legijon rož je bilo utrganih v njeno veselje. Prekratko je trajala ta opojna in ponosna slava, da bi se jo bila naužila dovelj, da se bi je zasilila vsaj na kratek čas. Njena pot je peljala k vrhuncu ali do cilja, do pravega edinega cilja je bilo še daleč. Zastrle so ga neproživne megle za vselej in kakor goreč utrinek na nočnem nebu, tako je prešlo vse, uspehi, slava, priznanja. Izgubila je glas neke ješeni; skoro nepričakovano je usahnil srebrn vir v njenem grlu, onemel je biserni zvonec, strune so se pretrgale. In kakor, da bi vse prekril z ogromno črno zaveso, tako hitro se je spremenilo vse. Ljudje so se spremenili in ona se je spremenila. Izginil je zlat sij okrog njene glave, navadno in pusto življenje jo je zopet sprejelo v svoje krilo in ona sama je postala ena od množice, ena od navadnih ljudi.

Težka je bila ta sprememba, zakaj ona je bila še mlada.

Koliko obupnih dnij je prejkala! Kako težko je pokopala vse upe, kako težko je verjela, da je vsega, vsega konec!

Hodila je okoli, kakor vdova, ki je pokopala mladega, ljubljenelega soproga v prvem cvetu zakonske sreče, kakor mati, kateri so umrli vsi otroci. Življenje se ji je zdelo prazno in brez smisla. Nikdar več ne bo stala na odru, nikdar več se ne bo razlegal njen glas in ne bo navduševal tisoče. Nikogar več!

Tiho je hodila okrog, vedno sama, vedno zamišljena.

Šla je po stezi in ni opazila, da ji prihaja kdo nasproti.

Oba v isti hip sta dvignila oči in spoznala sta se.

„Gospodična Alma, vi ste to?“ je rekel in se odkril.

„Da jaz, gospod Zorič.“ In nasmehnila se je z žalostnim in resigniranim nasmehom. „Srečala sva se, čudno . . . Dva pogorelca . . . Meni ni ostalo ničesar, gospod Zorič, prav ničesar. Nobenega veselja, nobenega načrta, nobenega cilja . . .“

„Tudi meni ne, gospodična, tudi meni ne. Kakor slepec sem brez vodiča.“

Nehote sta zavila na desno. Pred njima so se vrstili griči in hribje v prvem spomladanskem zelenju.

Ob poti so cvetele trobentice, grmičevje je brstelo in skozi drevje je pihljaj vlažen in mil spomladanski veter.

„Oh, hudo mi je, ko bi vedeli, kako hudo,“ je pripovedo-

vala ona. Tako dolgo je molčala, da so ji zdaj besede silile na usta, kakor spomladanske vode privro v doline, šumeče in ne-obrzdane. „Vidite spomlad je naokrog, vse cvete, le jaz ne cvetem več, le jaz ne. In mlada sem še, pomislite! Pravijo mi, da bom našla druge cilje in druga pota, ali jaz vem, da ne, jaz vem, da sem osiromašila čez noč. Kakor da sem oslepela, tako ne vidim več lepote okrog sebe. Včasih ponoči se mi sanja, da je vse, kakor je bilo: Prebudim se, čudovito mi ozvanja glas v duši in jaz odprem usta, da bi se razlil glas iz mojega srca, blagoslovljen in poln lepote, kakor je bil nekdanj — ali ne morem, ne znam več. Pesem ostane v grlu, lepota ugasne, kakor svetilka, ko do-gori olje, samo par hripavih in zoprnih glasov zazveni po pusti sobi. In potem jokam, jokam kakor brezumnica.“

„Vidite, jaz sem na slabjem od vas.“ je odvrnil Zorič. „V meni je vse umrlo, ničesar več me ne boli, vse eno mi je. Nobene volje nimam več, apatičen sem postal in brezčuten. Drugi pravijo, da je to znak duševnega ozdravljenja, mene pa je strah moje puste in prazne duše, iz ktere se je izselilo vse, tudi žalost in obup.“

„Tudi jaz čutim to včasih. Moji mislijo, da sem se umirila ali nasleden hip se vse odpre, vse ponovi. In nikogar nimam, ki bi me razumel. Vsi so veseli, celi so. Jaz pa sem, kakor raz-bitá čaša. Nalivajte notri kar hočete, vse izteče, vedno je prazna. Jaz se čudim, da imam k vam toliko zaupanja. Ali zdi se mi, kakor da ste moj drug, da sva na isti strašni in pusti stezi, ktera vodi nevem kam. Vi stojite na grobovih in tudi jaz stojim nad grobovi. Bodiva prijatelja.“

Dala mu je roko, on jo je prijel odkritosrečno in ni se čudil, da mu ničesar ne skriva, da ničesar ne hlíni, ne prikriva. Toliko da sta se poznala in glej zdaj gresta eden ob drugemu, vse vesta, kar čuti eden ali drugi in njihova srca so polna medse-bojnega neumiljenja.

Vse naokoli brsti in klije. Potolažena na pol stopata po praznično zazelenelem parku in pripovednjeta si, kaj ju je zlomilo in uničilo. Oh in čudno, onadva ne slutita, ali tudi v njihovih dušah, tudi v njihovih srcih se pripravlja ta hip nova pomlad. Seme je palo na rodovito tlo, vzkliko bo in že se pripravlja nov svet za njiju, nova pot se je odkrila pred njima k novim ciljem in novi sreči. Ne vidita jo še, ne vesta, da se je zgozdilo to ta hip na odprti zeleni trati nad parkom, odkoder gredo oči zadovoljne, nasičene lepote na vse strani.

DR. GRUDA: NEKAJ O NAŠI ZEMLJI.

A.

Kant eden prvih geologov in astronomov je trdil, da je bila v začetku še predno je bila zemlja na kateri prebivamo, neka plinasta masa, ki se je vrtela krog svoje osi. Iz te mase so se potem razvili vsi drugi planeti, med temi tudi naša zemlja. —

Ko se je namreč ta masa vrtela krog svoje osi, so se odcepili od nje posamezni deli, kateri so tvorili potem, ko so se ohladili vsak po eden planet. Ta masa je bila vroča in sicer tako, da se je nahajala v tekočem stanju. Vsled te trditve je nastalo med ljudstvom veliko ogorčenje, geologi in astronomi so se pečali s tem, da bi dognali, ali je kaj na tem, ali nič. A ker se jim ni posrečilo, so pustili vse na miru —

Nekaj let pozneje je trdil ravno isto Laplaz in tedaj, ker se je pokazal čist drug človek v popolnoma drugem kraju in v čisto drugem času — eden je bil Francoz eden pa Anglež — ko se je že pozabila trditev slavnega Kanta in ker se je dognalo, da ne more biti med njima nobena skupnost se je to vzelo kot resnično. Teorija se pa imenuje po možeh Kant — Laplazova. Iz te tekoče mase torej je nastala naša zemlja —

Ta del mase, ki se imenuje zemlja in ki se je že davno ločil od prvotne mase se pa ni popolnoma ohladil, da se nahaja jedro zemlje v tekočem stanju, nekateri sicer trdijo, da je jedro trdo, da se pa med plastjo — na kateri prebivamo — in med jedrom nahaja zemlja v tekočem stanju. Da se pa nahaja nekje zemlja v tekočem stanju vsled vročine imamo dokaze; navedem najle dva, ki sta najtehtnejša. a) Nekaj metrov pod zemljo se nahaja ista toplota; pozneje pa se zviša vsakih 30 m. za 1° C. b) Vulkan, ki bljujejo iz sebe ogenj. Ker sem ravno pri vulkanih naj povem nekaj o teh. Imamo dvoje vrst Vulkanov, delujoče in nedelujoče ali ugasnjene. Delujoči so tisti o katerih še kdo pomni, da so bljuvali ogenj. Ugasjeni pa oni o katerih živ človek neve, da bi kedaj bljuvali. Delujoči vulkani v Evropi so Vesuv v Italiji blizu Neapeln, Etna v Siciliji, Strombuli na Liparskih otokih in dva druga. Vulkan se nahajajo navadno na obali morij. Zelo veliko število vulkanov se nahaja na vzhodnem obrežju Azije, precej jih je tudi na Japonskem, potem na Azijskih otokih in sicer obe vrsti. —

Predno vulkan izbruhne nastane pod zemljo nekako bobnenje in potresni sunki, seveda samo v okolici. Čez nekaj časa pa pridrvijo iz vulkanovega žrela vulkanske bombe, potem vulkanski pesek in pepel v podobi velike megle. Te bombe, pesek in drugo letijo daleč na okrog in posujejo okolico in napravijo tako ogromno škodo. Odprejo se tudi kanali iz katerih teče lava, ki je zelo vroča in se nahaja v tekočem stanju. —

Naša zemlja se šteje notranjim planetom. Kar zaznamujemo z besedo svet (mundus), to je pravzaprav planet, ki se imenuje zemlja in samo eno petino planeta je suha zemlja, 4 petine pa pokrite z vodo. Svet sestoji, pa tudi iz neke druge mase, ki je ne vidimo, akoravno se v njej gibljemo, to je zrak, zrak, ki je potreben za življenje ljudem in živalim, kajti brez tega bi človek ne mogel dihati in nobena rastlina vzpevati, tudi ta torej spada k planetu „zemlja“. Zrak sega 75 km. nad zemljo. —

Čas katerega biva naša zemlja se deli tudi v pet period v arhaično, paleocoično, mezocoično, kenocoično in anthropocoično. Šele v zadni periodi je nastopil človek, iz tega se razvidi, koliko da je stara naša zemlja. V arhaični periodi ni bivalo na zemlji nobeno živo bitje niti rastline, bilo je samo kamenje. V palcocični dobi so se že nahajale živali in rastline, a še ne cvetlice ampak praprot in mahovi; od živali rasne brez hrbtenice. V mezocoični so se nahajale palme, grmovje in konifere, (iglasta drevesa); od živali pa sesalci. V kenocoični periodi so se nahajali veliki sesalci n. pr. Atlantosaurus Ingens, ki je bil 30 m. dolg in cvetlice. V anthropocoični periodi je nastopil človek.

b) Potresi, plazovi in drugo.

Mi razločujemo troje vrst potresov. a. Potres, ki nastane, ako se v kako kotlino pod zemljo, kaka velika peč vdre. V tem slučaju se strese zemlja seveda samo v okolici.

b) Vulkanski potresi. Ti nastanejo pred izbruhom vulkana seveda tudi samo v okolici ognjenika.

c) Dislokativni ali tektonični potres, ki je najmočnejši in najnevarnejši.

Tak potres je bil n. pr. v Ljubljani 1895 v sredini meseca aprila. Če pride tak potresni sunek do obrežja kakega morja, kakor se je to zgodilo n. pr. v Lissaboni 1755 in Peru 1868, tedaj nastanejo veliki valovi. Ti valovi segajo večkrat do druge obali, akoravno je mogoče več tisoč km odaljena —

Včasih se tudi pripeti, da se na kakem mestu zemlja vzdigne, n. pr. 1750 se je v Chilah zaradi potresa vzdignilo obrežje za 8 m., ali predlanskem se je tudi v okolici Celja dogodilo nekaj podobnega, jelo se je govoriti, da raste hrib, to sicer ni bilo resnično, kakor sem se sam prepričal, pač se je pa vzdignila zemlja za kakih 15 cm. Včasih se pa vzdiguje zemlja, ali kaka obal, tako počasi, da se to le v mnogo letih lahko opazi n. pr. Skandinavija —

SMEŠNICE.

Iz divjega zahoda.

A.: „Kako je izpadla včerajšna premiera? Se končno ni nikomur nič prigodilo?“

B.: „Ne! — Občinstvo je klicalo avtorja, ali on ni prišel.“

Godba in rast las.

A.: „Ti, misliš, da ima godba kakšno praktično ceno v življenju?“

B.: „Gotovo. Ako skleпам po vseh slikah virtuosov in godcev, kar sem jih videl, je to izborno sredstvo proti izpadanju las.“

Dobitki tretjega natečaja

so bili izžrebani sledečim rešilcem:

1. Garnitura za kadenje: Jos. Kline, nadučitelj v p. Videm.
2. Zofka Kveder-Jelovškova: *Iskre*: Feliks Knižek, župni upravit. Babnopolje.
3. Kamniške toplice: Franc Mavrič, sin posest. in gsestil. Boh. Bistrica.
4. Dekorativna toaletna skrinjica: Anica Finžgar, Želimlje.
5. Terrakotova jardiniera: Ljudmila Pristov, hči pošt. urad. Ljubljana.
6. S. Gregorčič, *Poezije*: Ana Cizelj, sopr. nadučit. Celje.
7. Posode za kavo: Ivan Tratnik, strojevodja Sp. Idrija.
8. Posode za kavo: Val Fišer, posestnik, Šmartno, pri Slovenigradcu.

Rešitve ugank v 3. številu.

19. V, ura, krhek, Vrhniha, ptica, oko, a. 20. Koprivo. 21. Radgona, mavrica, sredi, Belgrad, Gregorčič, Ilirija, mačka, Matilda, Francišek. 23. Maša, kaša, čaša, paša. 24. Agata, bahač, hrast, katar, Aluta. 25. Ogenj. 26. Danes za denar, jutri zastoj.

22. Vsak sam?

Da bi si srečo naj koval
vsak sam, pregovor star veli!
Da, da — jaz bi jo že koval,
pa ume se,

da smola je,
ker nisem tako umen bil,
da bi kovati se
o svojem času bil učil! Silvestr K.

UGANKE.

Razpisujemo danes

četrti natečaj ugank

ter si želimo najštevilnejše udeležbe. Pogoji so ti: Rešitve saj se dpošljejo najkasneje do 15. Aprila. Naslov: „DOMAČI PRIJATELJ“ v PRAGI VIII. Pravico do izžrebanja imajo samo odjemalci Vydrovih proizvodov in člani njihovih družin.

Število rešenih ugank ne odločuje, ena zadostuje.

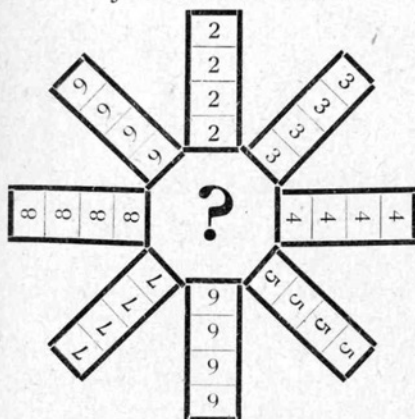
Cene so:

1. Fr. Klimeš: *Starček muzikant* (slika v okvirju) (po sliki).
2. Oton Zupančič: *Čaša opojnosti* (krasno vezana knjiga).
3. *Par majolkastih lončkov za cvetlice.*
4. „Triglav“ (slika v okvirju).
5. A. Aškerc: *Mučeniki* (krasno vezana knjiga).
6. *Okvir za fotografijo.*
- 7.—8. *Posode za kavo.*

27. Računska uganka.

J. Šoklič na Bledu.

Številke v posameznih kolonah naj se razvrste tako, da bude pod vsako kolono enaka svota.

28. Uganka.

Pri občila Blejka.

a
a b b
c c d d e
f g h i k
l l m
n

Od zgoraj navzdol naj se čita sokolski pozdrav!

29. Kraljev sprehod.

Obsavski, Ljubljana.

Zas									bru
ta	va	vi	ta	ril	na	šen			
že	raz	je	mo	na	je,	brid			
grom	ra!	u	cev	ta	ki	meč			
ni	med	smo	na	bi	Nez	ma			
boj	ta	ha	stra	smo	če	ga			
pe	tre	in	brez	ta	mi	na			

30. Homonim.

Mart. Grobelnik, Celje.

— — kroglo vrgel bi,
pobil — celo bi.

31. Kraljev sprehod.

J.

	Naj	tro	sve	in	po	
ši	kom	več	o	ta	ra	sta
sli	Sla	na	šli	ve	ljo	ve
ve	mo	nje	no	pot	si	vo
bo	tja	si	kjer	vi	sto	pro

32. Šaljivo vprašanje.

Janez Pavšič, Otalež.

Kaj prej pada, predno začne snežiti ali deževati?

33. Kvadrat.

Vekoslav Burja, Ljubljana.

a a d e
e k l n
r r s s
o o o o

34. Koujiček.

Kavčič Fr. Ljubljana.

		njej			vde		
	ste	ve	no	po	pa	ti	
za	se	že	za	pa	ja	re	sto
	ona	ka	tvo	ro	se	jo	
	ko	moč	Up	glja	bi	ga	
v	ša	bo	ju	za	ča	pred	ča
	vir	je	mi	ta	jo	tiš	
		ve				njo	

listnica uredništva.

Naročila, reklamacije, pritožbe, rešitve ugank itd. naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Zofko Kveder-Jelovšek, Zagreb, Ilica 41.

P. S. — Za nič! — **Z. Ričet.** Vaš „ričet“ ni posebno tečen. V koš! — **K. Š.** „Ljubezni tihe tiha bol“ je začetniška in naivna stvarca. Ne potrgajte ploda raz drevesa, dokler na dozori. — **Rado Krilánov.** „Iskra“ obeta lep talent, vendar imam v pesnih tako velik izbor, da Vaše ne morem natisniti. — **Alj ša.** Nič! — **G. ilček.** Vaša povest ni nobena povest. — **R. N.** Res, res, spomlad se bliža. Povodenj slabotnih liricnih pesmic narašča vsak dan bolj. — **Semka.** Vaš „študent Tine“ kaže precej dobro satirično struno, vendar je stvarca prešibka za tisk. Tudi pesmice niso slabe, osobito „Poj mi“ . . . mi je prav všeč, ali pesmij imam še vsaj pet ducetov v svoji miznici. Poskusite srečo drugod. — **Duša.** Vaše pesmice niso posebno slabe, posebno dobre pa tudi ne. Nè morem sprejeti, srednje robe imam še na kile. — **V din.** Vaših srčnih ran. žal, tiskarsko črnilo ne bo zdravilo. — **Miloš.** Starinska snov in staromodno opisovanje. Čitajte boljše vzglede, nego so ti, po katerih se ravnete zdaj. — **Borivoj.** Ni mogoče pošiljati vsake pesmice nazaj. Honorirajo se samo natisnjene takoj ko izide številka. Poslanih pesmij ne morem porabiti. Vaši obožavani devojkji bodo gotovo napravile v albumu veliko veselje ali širjo publiko ne vem, če bi zanimalo Vaše pesnikovanje!

Spava Milka, spava
mirno v izbi tihi,
jaz pa še ne spim.

Ti si kriva, Milka,
zlata Milka moja,
da mirú mi ni!

J. K. Vi upate, da se bode te izvežbali v Vašem pisateljvanju, ker imate namen se vedno s tem pečati. To je sicer hvalevreden sklep pa težko izvršljiv. Vi niste posebno dober niti v slovnici niti v pravopisu, zato bo morala vežba trajati precej dolgo. — **Amor Rožnograjski.** Vaša zaljubljenost dela čudeže. „Zemljica vsa v cvetju je glavico nagnila“ pojo Vaše strune. Nisem vedela, da je zemljica tako etericno, nežno bitje, ki nagninja glavico, kakor šestnajstletno dekle. — **Črtomir.** Pesmici niso za tisk. — **Mi oslav.** Moten mošt. Počakajte, da se umiri in očisti. — **F. Š.** Brez zamere, ali pesmica je za nič!

VSEBINA: IVAN LAH: Kolega. — FR. TRPIN: Pesmi Trpina za tiralcem. — FRAN VIPAVSKI: Razglas. — DR. IVO SORLI: Gospod Kljukec. — B. L.: Moja svakinja Krista. — ZOFKA KVEDER-JELOVŠEK: Pomlad. — DR. GRUDA: Nekaj o naši zemlji. — Smešnice. — Uganke.

Razsodki naših gg odjemalcev o juhnih konzervah.

F. Kočova, sopr. uradnika, Král. Městec: Blagovolite mi poslati 1 kg Vaših hvalno priznanih in meni toplo priporočenih gobovih konzerv.

Jan Kubinek, kapitolar reda nemških vitezov v Ormožu: Pokusil sem pri g. učitelju Serajniku Vaše juhne konzerve. So izborne, naročujem stem . . .

Fr. Tichy, paznik Beroun: Pošiljko juhnih konzerv sem prejel. Pri poskusu so se dobro obnesle. So tečne ter zaslužijo pohvalo. Ne bodem pozabil jih priporočevati tudi dalje.

Henrik Kneifl, posest. opekarne, Prosek: Pošljite mi ponovno vse vrste Vaših konzerv, za znamenite juhe, katere blagodarno prispevajo k zdravju in so jako vkusne.

Vaclav Šipek, žagar, Brandysek pri Kladnu. Vašem juhnem konzervam vzdajam stem najboljšo pohvalo.

Marija Baumrukova, sopr učitelja, Neurazy: Nepričakovano prijetno presenetijo vsakogar Vaše juhne konzerve s svojim prilegajoče osvežujočem vkusom pri primerno nizki ceni, tako, da se lahko v vsakem oziru najtopleje priporočajo.

Emanuel Velinsky, učitelj mešč. šole, Přelouč: S pošiljko juhnih konzerv katere smo v popolnem redu prejeli, smo zadovoljni. Posebno gobova je izborna.

Jan Stanek, cerkovnik Čehotin: Vaše juhne konzerve se so imenitno obnesle.

Ladislav Dvořak, mizarski mojster, Ruprechtov: Vaše juhne konzerve, posebno gobova in grahova nam dišijo znamenito.

Jan Jech, učitelj, Zdebuzeves: Kdor si želi po večernem izprehodu juho, ter jo hoče „na hitro“, temu Vaše juhne konzerve poslužijo znamenito. Želodec se prijetno razgreje in od dnevnega truda nastala žeja se mirno pogasi.

Eda Kantzky, knjigovodja Luhačovice: Trajalo je to dosti dolgo, nego sem svojo ženo (katera ima dosti trpkihkušenosti) prepričal o izvrstni kakovosti Vaših juhnih konzerv. a je resnično presenečena po nekaterih poskusih. Bodite zagotavljeni, da Vas kar najbolje priporočamo.

Marija Baňkova, sopr. odbornega učitelja, Strakonice: Vaše juhne konzerve so izbornega vkusa, tako, da se lahko brez skrbi prinesejo tudi na mizo izbičnčžev, in tako cene, da si jih privoščijo lahko vsaka, tudi revna, a za kuhinjo skrbljiva gospodinja.

Jan Hendrich, učitelj, Malotice: Konzerve so izborne. Učitelji na deželi, kateri so odkazani večerji „salam in sira“, najdejo v njih izborna, mnogo boljše in zdravejšo nagrado za taka vedno enaga jedila. Učitelji, poskusite!

Václav Jirsak, Žirec. Dovolujem si Vam najljudneje naznaniti, da so Vaše juhne konzerve prava nagrada žiljenskih potreb. V naših rodbinah ne bi smelo nikoli manjkati. Pošljite mi jih zopet za K 6.—.

Otrok za reklamo.

Dovoljujem si predstaviti se: Pepček Snabl, sin delavke iz Prage VIII. sedem mesecev star, tehtam 12 kil.

A s čem se živim? To gotovo uganete sami, sicer bi ne sedel tukaj. Z Vydrovo žitno kavo z mlekom in razmočenimi zlomki oblatov.

Moja edina hrana, a gre mi, kakor vidite prav dobro k duhu. Želim vsem enako najhnim Vydrovcem enaki napredek!

Pripravno steklenico

za Vydrovo žitno kavo priporočamo vsem svojim gg. odjemalcem. Ima zabrušen zamašek, tako da se v nji kava v doglednem času sploh ne izdiši. A gre vanjo skoro cela poštna pošiljatev, ker drži 8 litrov.

To steklenico dajemo za tovarniško ceno: **2 K 20 v**, zabojček 48 v, poštnino pa tu plačamo in si jo zaračunamo.

Polne steklenice ni mogoče pošiljati, ker bi se razbila.

juho. Pazite. Na jedno osebo zavrete primerno množino vode, prisipljete žlico konzerv, pet minut naj to vre in juhica — non plus ultra.“

„A teh je več vrst, kaj ne?“

„Seveda, in kakšne! Grahova! Ta je in ostane najbolj zaželjena nam možem. A zahtevajte jo od žene, izgovarja se, da da dela tolik in tolik. Moja žena sedaj že nič ne godrnja. Ta hitra priprava jo je dobila že popolnoma na svojo stran. Mene pa le nje vkus. Vrstimo grahovo z gobovo. Ta je pripravljena le iz suhih gob. A godop, letos je bilo presneto hudo za nje. Lahko rečem, da jemo letos večina domačinke Slovenske, katere so morale nadomestiti pomanjkanje istih na Češkem. Tretji dan lečno. Je delikatna, enako kakor rezančna. Izvrstno mi tudi diši riževa, a pozor kamerad, recite takoj svoji ženi: 15 minut kuhati! Riž je trd. Je to seveda trikratna doba od prvih, ali juha Vam bode dišala. Jako zadovoljen!“

„Rad bi tudi vedel gospod Kratki, kako se te juhe pripravljajo?“

„Ste prilično radovedni, prijatelj. Povem Vam to. Pazite. Gotovo na podlagi tega, po čemur ima juha svoje ime. Toraj, graha, leče, gob, riža in testenih rezancev. Grah in leča se v mlinu zmele v moko, gobe tudi, le naprej se morajo dobro posušiti. Najboljši dodatek, kateri dela izborni vkus, je zelenjava: peteršilj, porek in . . .“

„In . . .“

„In . . . Zdi se mi, da sem na to ostalo pozabil. Počakajte. Pravilo se mi je, da so Vydrove juhe le iz takih priprav, kakoršne ima vsaka gospodinja doma. Kaj pa ima Vaša žena še v shrambi?“

„Mislim, da sodo, milo . . .“

„Idite mi stem, to vendar ni za juho. To naj da drugam, a na isto mesto naj rajši uvrsti ostale Vydrove izdelke kaj ne?“

„Imate prav. Da bi se ne motili. Ostali smo pri zelenjavi.“

„Tako, toraj dalje. Počakajte, imam to nekje napisano. Tukaj. To ni pravo. Morda to. Tudi ne. Tukaj? Nič. Imel bodem

Vydrova tovarna hranil

Praga VIII.

(C. k. poštni urad, Praga 22.)

Pr IV-08.

3 v znamka,
če na drugi strani razven naročila ni pripisane nikake pripombe,
sicer pa 5 vin.

to doma. Poslal Vam bodem to vse. Vem gotovo, da sem si te recepte prepisal iz „Domačega Prijatelja“. Pripovedovalo se je tam, da so Vydrove konzerve le iz tega, kar da gospodinjstvo, ali tako mojstersko zložene, da gospodinja ne ugame takoj.“

„No. Mogoče to je. Zakaj bi se naše ženke tudi mučile, ako si lahko pomorejo.“

„To da. Povedal ste dobro. Prihranijo si čas in denar. To da pamet. Gospod Dolgi, zadržal sem Vas. Pozdravite od mene Vašo gospo soprogo, ter da ji želim da bi ji teknilo Vydrove juhe tako, kakor nam. Apropos. Pol kile stane 1 K 50 vin, vsake vrste enako, a pripravite iz tega 25 porcij. Ako pa imate rajši juho gostejšo, toraj 20. Ali to je juhica. Pišite si po njo takoj! Zdravo!

==== Genik naših izdelkov. ====

Vydrova žitna kava poslana posebej v platnenih vrečkah poštine prosta 5 kg	K 4'50
Juhne konzerve (grahova, gobova, lečna, riževa in rezanačna) posamezni zavitek à 1/2 kg.	" 1'50
Tudi 1 kg vseh vrst po 200 gr	" 3'—
Juhni pridatek 1 steklenica 1/2 kg	" 3'—
Šumeči bonbon „Ambo“ in tudi s „sidrom“ zavitek 50 kmd.	" 2'—
Malinovi grog	" 2'—
Oblati „Desert delikat“ zavitek s 50 kmd.	" 3'—
„ Delikateski zavitek s 50 kmd.	" 2'50
Masleni oblati zavitek s 25 kmd.	" 2'—
„Buhtin“ v 1/4 kilogramskih stekleničicah	" 1'—

Za poskušnjo kolekcija vseh naših izdelkov K 3'50 in poštino.

Blagovolite porabiti pri naročanju!

Dne

Pošljite na moj naslov 5 kg
Vydrove žitne kave za 4 K 50 v
poštini prosto in brez povzetja. —

Ime:

Stan:

Kraj:

Pošta: